

Raiku

Tukeva lehti

1/2016

Nuoret saivat valmennusta
työnhakuun Duunitreffeiltä (12),
ja Lohjastuu-projektissa kesätöitä
löytyi iäkkäiden it-opastajina (20).
Nuorten toimintakeskuksessa
Kemissä Marttaliitto opastaa
sujuvaan arkeen (26).

+ Mikä on järjestöjen paikka
sote-uudistuksessa (22)?

”Perheeseemme syntyy uusi jäsen. Hänestä varttuu aikanaan nuori ja sitten, jälleen kerran, yksi omaa kultaista nuoruuttaan muisteleva aikuinen.”

Sysäysvuorossa

Sini Toikka

RAY:n avustustoiminnan
erityisasiantuntija

Kultainen nuoruus

JOSSAIN VAIHEESSA havahduin huomaamaan, että monesta elämässäni tapahtuneesta asiasta alkoi olla aikaa viisi vuotta, kymmenen vuotta, kaksikymmentä vuotta. Siitä, kun kirjoitin ylioppilaaksi, olin opiskeluvuosikurssini nuorin, työyhteisöni nuorin, ylipäätään nuori.

Muistan nuoruudestani hyvin sen, miten vanhempien ihmisten haikailu kultaisen nuoruuden perään kummastutti ja ärsyttikin. Nyt löydän itseni yhä useammin toistelemasta kommentteja siitä, miten minun nuoruudessani tehtiin kaikista parasta musiikkia, miten kuumia kesät olivatkaan silloin ja talvet lumisia.

Tähänastisen työhistoriani aikana olen saanut työskennellä muun muassa lasten ja nuorten hyvinvointia edistävissä projekteissa. Tällä hetkellä päätyöni RAY:ssä liittyy nuorten työelämävalmiuksia edistävään Paikka auki -avustusohjelmaan.

Tapaan itse työssäni melko vähän nuoria, mutta järjestöjen kautta heistä välittyy hyvin monipuolinen kuva. Nuoriso on moninainen joukko, jonka tavoittaminen tai saaminen järjestötoimintaan mukaan tuskin onnistuu, elleivät nuoret itse ole mukana suunnittelemassa toimintaa tai elleivät he tule kuulluiksi.

Nuoruudesta on vaikea kirjoittaa sortumatta kliseisiin. Menetettyä nuoruutta en myönnä kaipaavani, mutta juuri nyt hieman haikealta tuntuu jättää mukava työyhteisö ja kiinnostavat työtehtävät hetkeksi jäädessäni perhevapaalle. Luulen, että haikeus hellittää viimeistään siinä vaiheessa, kun perheeseemme syntyy uusi jäsen.

Hänestä varttuu aikanaan oman aikakautensa nuori ja sitten, jälleen kerran, yksi omaa kultaista nuoruuttaan muisteleva aikuinen. ♦

KIMMO METSÄRANTA

Raiku on RAY:n avustustoiminnan lehti.

Turuntie 42, 02650 Espoo. **Päätoimittaja**

Liisa Kairesalo (perhevapaalla), Johanna

Tonttila **Toimituspäällikkö** Susanna Haanpää

Toimitus Legendium Oy **Ulkoasu** Outi Kainiemi

ja Marja Tikka **Kannen kuvat** Aapo Huhta ja

Touko Hujanen **Paino** Lönnberg. Raiku ilmestyy

kolme kertaa vuodessa. Seuraava lehti ilmestyy

syyskuussa 2016. Painos 9 150. ISSN 1796-9921.

Raikun paperi on valmistettu energiaa, vettä

ja luontoa säästäten. Lehti on painettu

samoilla periaatteilla.

KIMMO METSÄRANTA

PÄÄNAVAUS

”Nuoruus tulee vastaan varoittamatta. Se riemastuttaa, huumaa, myllertää ja jännittää – kaikkea yhtä aikaa. Se on mullistava ajanjakso, jonka arvon ymmärtää parhaiten aikuisena. Olkaa rohkeasti nuoria!”

Päätoimittaja **Johanna Tonttila**

Duunitreffeillä nuoret harjoittelevat työnhakua ja etsivät omia vahvuuksiaan.

TEEMAT

- 2** Sysäys
- 2** Päänavaus
- 4** Hetkessä
- 10** Vaikuttaja: Inka Jeskanen
- 12** Nuorille töitä
- 20** Kaikki voittavat
- 26** Huusholli haltuun

TIETO

- 8** Iso kuva:
Nuoret mukaan järjestöihin
- 22** Järjestöt etsivät paikkaansa sote-uudistuksessa
- 29** Tiivistys: Avustusosastosta
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskampus

MUKANA MYÖS

- 6** Saksittua
- 30** Pelit ja vehkeet
- 31** Kysynpähän vaan
- 31** Kirjekaverit
- 32** Sisäinen postimies

Lapin Marttojen toiminnanjohtaja Eeva-Maija Laurila vetää Arki sujuvaksi -kursseja nuorten toimintakeskuksessa Kemissä.

Miten järjestöt löytävät paikkansa sote-uudistuksessa, kun sopimukset on neuvoteltava uudelleen?

HETKESSÄ

Tanssia täysillä

”TANSSISSA KAIKKI on hienoa”, hehkuttaa Sara Rossat, 12.

Energinen Sara on tanssinut Meri-Rastilan 9–12-vuotiaiden ryhmässä jo kaksi vuotta. Urbaanit lapset ja nuoret -projektiin kuuluva tanssiryhmä koostuu tytöistä, jotka edustavat yhdeksää kansallisuutta.

Ensin tunnilla lämmitellään ja vahvistetaan lihas-kuntoa. Lopuksi treenataan hiphopia tai vaikka streetiä, toisinaan esimerkiksi lockingia ja breakia.

”Tanssia on vaikea selittää. Minulle tärkeitä on, että pääsen mukaan”, Sara pohtii.

Tanssiryhmä on esiintynyt kevään mittaan erilaisissa tapahtumissa, viimeisimpänä Helsingin Kulttuuritalolla toukokuussa Danceteam Annual Awards Galassa. ”Haluaisin esittää tanssitaitojani vieläkin enemmän”, Sara hymyilee. ♦

KUVA **AAPO HUHTA** TEKSTI **SUSANNA HAANPÄÄ**

Walter ry edistää kulttuurien välistä vuorovaikutusta erityisesti lasten ja nuorten parissa. Urbaanit lapset ja nuoret -projekti on yksi Walter ry:n hankkeista.

RAY tukee Walter ry:tä 316 000 eurolla.

KARI HAKU / HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

ANTTI AMO-KOVIKSTO / LEHTIKUVA

Nuoria ei läträäminen kiinnosta

ENNEN JA NYT

NUORISOTUTKIMUSVERKOSTON tilastotutkija **Sami Myllyniemi** kertoi hiljattain RAY:n Inhimillisille Uutisille, että nuorten juominen on viime aikoina ollut laskusuunnassa.

”Ikärajat ja määritelmät eri tutkimuksissa vaihtelevat, mutta trendi on 2000-luvulla niin humalajuomisen kuin tupakoinninkin suhteen ollut enimmäkseen laskeva.”

Nykyisin on jopa trendikästä olla streittari, joka elää kokonaan ilman minkäänlaisia päihteitä. Straight edge -alakulttuuri rantautui Suomeen 1990-luvun puolivälissä. Alkunsa se sai 1980-luvulla punkpiireissä Yhdysvalloissa. Nimi tulee punk-bändi Minor Threatin laulusta *Straight edge*.

Muutenkin nuorten terveystietoisuus on lisääntynyt: on tärkeää näyttää timmiltä. **SK**

Lue Inhimillisten Uutisten juttu Nykynuoret ovat patalaiskoja – ja yhdeksän muuta virhekäsitystä osoitteesta www.inhimillisiauutisia.fi.

Viiden tähden tekoja Juhlaviikoilla

RAY ON TÄNÄKIN VUONNA Helsingin Juhla- viikkojen pääyhteistyökumppani. RAY:n ja Helsingin Juhlaviikkojen yhteistoteutus on yhteisöllinen monitaidekokonaisuus ”Viiden tähden tekoja”. Yhteinen matka päättyy Huvila-teltan brunssikonserttiin sunnuntaina 4.9. kello 13. Luvassa on musiikkia, tanssia, herkuttelua ja hyvää mieltä. Tilaisuuteen on yleisöllä vapaa pääsy.

Suunnittelija **Minna Parikka**, muusikko **Eicca Toppinen**, kapellimestari **Santtu-Matias Rouvali**, valokuvaaja **Touko Hujanen** sekä tanssijapariskunta **Katja Koukkula** ja **Jussi Väänänen** toteuttavat kukin kevään ja kesän aikana yhteisöllisen taideprojektin valitsemansa RAY:n avustusta saavan järjestön kanssa. **SK**

PERKA VAUHKONEN

Tour de Vaivaisukot

RAY ON MUKANA järjestämässä Tour de Vaivaisukot -pyöräilytapahtumaa 15.-16.7.2016 Kaustisella. Tour de Vaivaisukot 2016 -pyöräily ja Toisen Suomen areenat -keskustelut yhdistävät sosiaaliturvan sekä sen historian monimuotoiseen kansanperinteeseen ja -taiteeseen. **SK**

Lue lisää: kaustinen.net

AINUT-
LAATUISTA

”Luvassa on riihikuivaa rahaa,
nyt vain hakemusta sisään.”

KIMMO METSÄRANTA

RIIHI ideoi ja sparrasi ratkaisuja ja kumppanuuksia sosiaali- ja terveysalalle

NOIN 700 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN osaaajaa, vaikuttajaa ja päättäjää kokoontui maaliskuussa RIIHI-tapahtumaan Messukeskuksessa. Edustajia oli mukana niin yrityksistä ja järjestöistä kuin julkiselta sektorilta ja rahoittajapuolelta. Tapahtuman järjestäjinä olivat RAY:n lisäksi Sitra, STM, Tekes, Innokylä, Kuntaliitto, SOSTE ja THL.

Tilaisuudessa oli kolme pääteemaa, joihin haettiin etukäteen jaetuissa työryhmissä innovaatioita ja konkreettisia ehdotuksia: Yksilölle sopivat palvelut, Nuorten yhteisöllisyys ja osallisuus sekä Pärjäämisen eväät.

Jokaiseen teemaan johdateltiin inspiroivien esitysten avulla. Puhujina olivat muun muassa urheilija ja paralympiavoittaja **Toni Piispanen**, Helsingin kaupungin johtajalääkäri **Risto Mäkinen**, suosikkitutettaja **Eetu Pesonen** ja kansanedustaja **Jani Toivola**.

Pääpuhujaksi Helsinkiin oli saapunut hollantilainen taiteilija, teknologisti, filosofi ja kirjailija **Dr. Koert van Mensvoort**.

Jokaista pöytäkeskustelua johdatti fasilitaattori, jonka tehtävänä on jälkikäteen viedä syntyneet ideat Innokylän sähköiseen työtilaan.

RIIHI-päivän lopuksi päärahoittajat RAY, Tekes, Sitra ja STM kertoivat rahoitusvaihtoehdoista ja jatkosta.

– Luvassa on riihikuivaa tukea eli rahaa, nyt vain hakemusta sisään. Meillä on intressi rahoittaa hyviä ideoita, lupasi kehittämisspällikkö **Tuomas Koskela** RAY:n avustusosastolta.

Tekesin **Anssi Pulkkinen** kertoi, että ensin jyvät erotetaan akanoista ja syksyllä valikoituja ideoita sparrataan yhdessä. RIIHI 2 järjestetään vielä tämän vuoden aikana. **sk**

RAY mukana SuomiAreenassa

RAY ON YKSI tämän kesän SuomiAreenan pääyhteistyökumppaneista. Muut pääyhteistyökumppanit ovat työ- ja elinkeinoministeriö, Suomen sosiaali ja terveys ry (SOSTE) ja DNA.

SuomiAreena järjestetään Porissa

11.-15.7.2016. Tapahtuman teemat, eli suomalainen työ ja kansalaisjärjestötoiminta ovat RAY:lle tärkeitä ja ovat olennainen osa ydintoimintaa.

Löydät meidät samasta teltasta SOSTE ry:n kanssa. Tervetuloa käymään! **sk**

Haasteena saada nuoret järjestötoimintaan

TEKSTI **SANNA KONTKANEN**
KUVA **VESA SAMMALISTO**

Vain 13 prosenttia yksinäisistä nuorista osallistuu aktiivisesti järjestötoimintaan.

SUOMALAISISTA AIKUISISTA lähes joka kymmenes kokee olevansa yksinäinen. Muihin ikäryhmiin verrattuina yksinäisimpiä ovat nuoret 20–29-vuotiaat ja yli 70-vuotiaat.

Joka kuudes yksinäinen on aktiivisesti mukana järjestötoiminnassa. Naiset ovat yleensä miehiä yksinäisempiä, mutta osallistuvat toisaalta järjestötoimintaan miehiä aktiivisemmin.

Järjestötoiminnalla tavoitetaan parhaiten 30–39-vuotiaat yksinäiset. Maakunnittain tarkasteltuna Keski-Suomessa järjestötoiminta tavoittaa parhaiten yksinäiset. Vähäisintä osallistumisaktiivisuus on Etelä-Pohjanmaalla.

Osallistuminen sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaan on selvästi alhaisempaa. Yli 70-vuotiaat osallistuvat aktiivisimmin, passiivisimpia ovat 20–29-vuotiaat.

Miten yksinäisyyttä voitaisiin entistä paremmin ehkäistä järjestötyön keinoin? Miten saada erityisesti nuoret mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaan? ♦

Tulokset selviävät THL:n Alueellisesta terveys- ja hyvinvointitutkimuksesta (ATH), jonka toteuttamisessa RAY on yksi keskeisimmistä yhteistyökumppaneista. www.thl.fi/ath

AKTIIVISESTI JÄRJESTÖTOIMINTAAN TAI VASTAAVAAN OSALLISTUNEIDEN EI-YKSINÄISTEN JA YKSINÄISTEN OSUUDET (%) IKÄRYHMITTÄIN:

EI-YKSINÄISET

26,9 %

YLI 70-VUOTIAAT

27,9 %

60-69-VUOTIAAT

25,1 %

50-59-VUOTIAAT

31,0 %

40-49-VUOTIAAT

29,6 %

30-39-VUOTIAAT

25,9 %

20-29-VUOTIAAT

YKSINÄISET

15,5 %

YLI 70-VUOTIAAT

17,4 %

60-69-VUOTIAAT

17,3 %

50-59-VUOTIAAT

19,2 %

40-49-VUOTIAAT

20,7 %

30-39-VUOTIAAT

13,0 %

20-29-VUOTIAAT

AKTIIVISESTI SOSIAALI- JA TERVEYSJÄRJESTÖJEN TOIMINTAAN TAI VASTAAVAAN OSALLISTUNEIDEN EI-YKSINÄISTEN JA YKSINÄISTEN OSUUDET (%) IKÄRYHMITTÄIN:

EI-YKSINÄISET

19,9 %

YLI 70-VUOTIAAT

9,4 %

60-69-VUOTIAAT

3,0 %

50-59-VUOTIAAT

3,6 %

40-49-VUOTIAAT

5,6 %

30-39-VUOTIAAT

3,6 %

20-29-VUOTIAAT

YKSINÄISET

16,8 %

YLI 70-VUOTIAAT

8,5 %

60-69-VUOTIAAT

4,8 %

50-59-VUOTIAAT

5,8 %

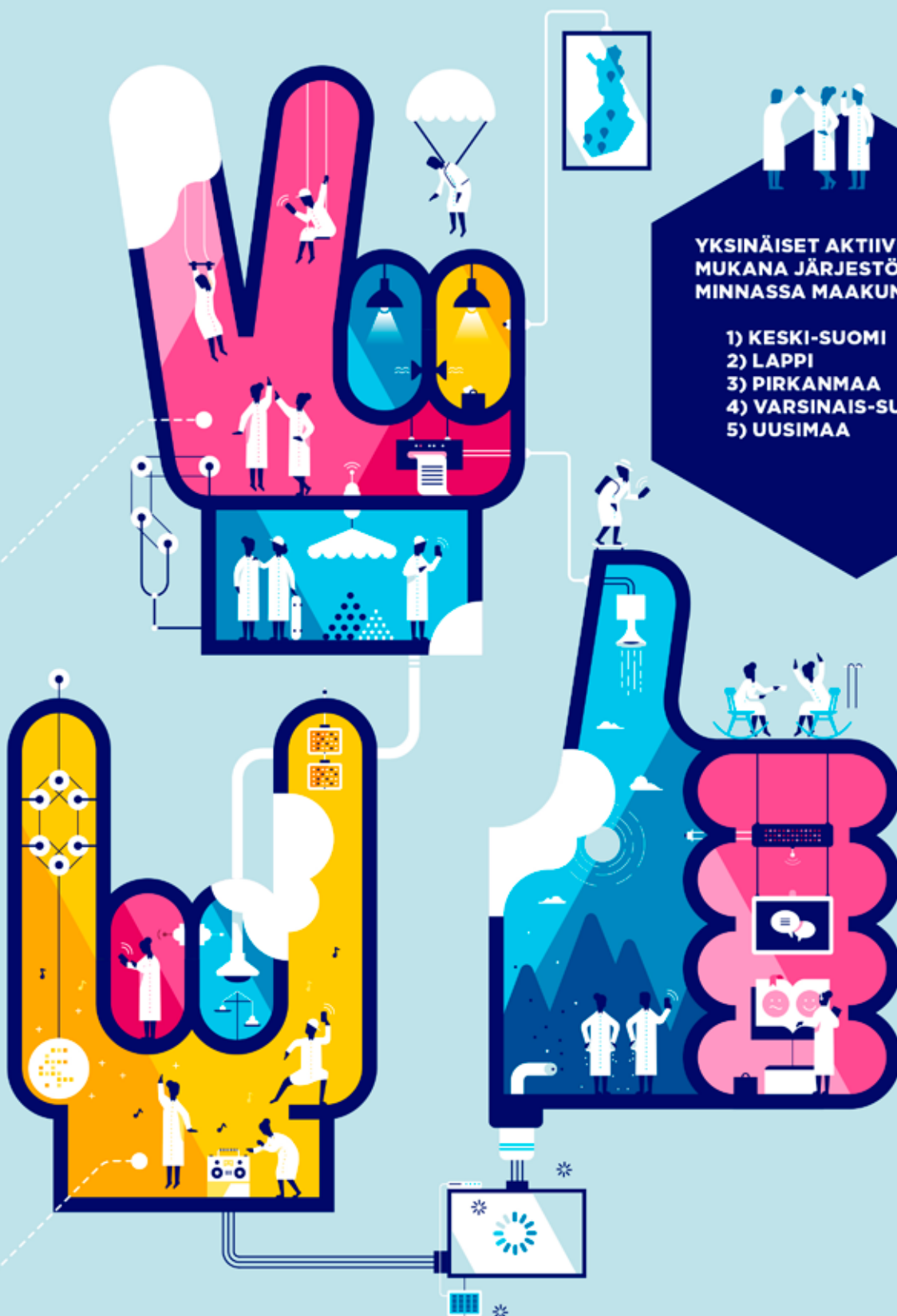
40-49-VUOTIAAT

7,2 %

30-39-VUOTIAAT

4,0 %

20-29-VUOTIAAT

**YKSINÄISET AKTIIVISIMMIN
MUKANA JÄRJESTÖTOI-
MINNASSA MAAKUNNITTAIN:**

- 1) KESKI-SUOMI
- 2) LAPPI
- 3) PIRKANMAA
- 4) VARSINAIS-SUOMI
- 5) UUSIMAA

Kuka: Inka Jeskanen

Mitä: VTM, Romano Mission
Muutoksen vuoro -projektin
projektipäällikkö

Vaikuttava paikka:
Liuskasaaren ranta

”Naisilla ei aina ole paikkaa, mihin mennä, ehkä kukaan ei ole vastassa.”

Inka Jeskanen:

Tärkeintä on kohtaaminen

TEKSTI PEKKA VÄNTTINEN KUVA ANTTI AHTILUOTO

Romano Missio käynnisti vuonna 2010 romaninaisvangeille suunnatun Naisten vuoro -projektin. Mitkä tekijät vaikuttivat tuolloin taustalla? Millainen ryhmä he ovat? Aloite tuli Vanajan avovankilasta. Johtaja otti yhteyttä ja kertoi vaikeuksista saada romaninaisvankeihin kontaktia ja kysyi, voimmeko auttaa. Alkuelvityksen perusteella heitä oli runsaat kolmekymmentä – Suomessahan ei saa tilastoida etnisiä perusteita. Nuorin oli 19 ja vanhimmat kuusissakymmenissä. Romaninaisvangeilla ensimmäiset tuomiot näytetään langetettavan melko varhain, ja lyhyitä tuomioita kertyy useita. Yleisimmät liittyvät talouteen: näpistyksiä, petoksia, jonkin verran huumausainerikoksia. Väkivaltarikokset ovat harvinaisia. Monen lähipiirissä on usein rikostaustaa. Yksi kuvaava piirre on koulujen jääminen kesken, sillä noin 60 prosentilla peruskoulu ei ole suoritettuna ja noin 60 prosentilla on lapsia.

Romaniyhteisöstä elää myytti, jonka mukaan se huolehtii omistaan myös vapautumisen jälkeen. Miksi juuri naiset tarvitsevat nyt tukea? Romanit ovat huolehtineet vankilassa olleista. On ajateltu, että omaiset auttavat myös vapautuvia, mutta tilanne on muuttunut. Naisilla ei aina ole paikkaa, mihin mennä, ehkä kukaan ei ole vastassa. Yhteisön vanhemmat jäsenet ovat olleet tukipilari mutta nyt yhteisöllisyys on osin rapautunut, kun enää ei esimerkiksi asuta kovin lähekkäin. Naiset ovat usein syrjäytyneet sekä romaniyhteisöstä että yhteiskunnasta. Projektissa ilmeni myös uusi huolestuttava piirre, päihde-ongelmien kasvu – lääkkeitä ja kovia huumeita.

Miten toiminta rakentuu ja mikä on sen sisältö? Osallistuminen on vapaaehtoista. Romaninaiset voivat tulla niin sanottuun Voiva-ryhmään tai osallistua yksilötukityöhön, jotka lasketaan osaksi vankeusajan kuntouttavaa suunnitelmaa. Teemat on mietitty vankilahenkilökunnan kanssa – arjen

rutiineja, vankilan jälkeisiä mahdollisuuksia, talouden hallintaa, päihteiden vaaroja. Vanhemmuus on iso kysymys, johon liittyy usein häpeää ja epäonnistumisen tunteita. Malliin kuuluu myös romanien historiaa ja siihen perustuvaa identiteetin rakentamista. Tehtäviä annetaan ja autetaan niiden tekemisessä sekä harjoitellaan myönteisten asioiden havainnointia. Vuosittain on järjestetty neljä ryhmää. Yksilötukityötä tehdään esimerkiksi Hämeenlinnan, Vanajan, Pelson ja Kestilän vankiloissa.

Millaisia tuloksia työllä on saavutettu? Olemme tavoitelleet mallia, jolla ehkäistä syrjäytymistä ja uusintarikollisuutta. On myös haluttu parantaa viranomaisten romanikulttuurin tuntemusta ja romanien tietämystä rikosseuraamuksista. Lisäksi on mietitty malleja vapautuneiden romaninaisten tukemiseksi. Elämme hetkessä, sillä tärkeintä on naisten kohtaaminen; he saattavat olla varsin sulkeutuneita. Nyt he saavat puhua henkilölle, joka kuuntelee ja ymmärtää, mikä vahvistaa itsetuntoa ja identiteettiä. Parhaimmissa kommentoissa naiset ovat sanoneet ymmärtäneensä, etteivät he olekaan tyhmiä; eräskin ryhtyi yrittäjäksi. Suuri asia on ollut saada kolme romaninaisvankilatyöntekijöiksi toimimaan siltana ja murtamaan stereotyyppioita sekä väärinkäsityksiä puolin ja toisin.

Mikä on seuraava askel? Uudessa Muutoksen vuoro -projektissa rakennamme jatkumoa. Iso osa vapautuneista naisista ikään kuin katoaa mutta pyrimme olemaan heihin yhteydessä sekä motivoimaan ja tukemaan heitä myös vapaudessa. Toisaalta yritämme puuttua tilanteeseen ennen mahdollista vankilaa olemalla yhteydessä yhdyskuntapalvelussa oleviin romaneihin. Suunnitelmia on myös viedä käytäntöjä maailmalle. Konsepti on uniikki, ja kansainvälistäkin kiinnostusta on ollut. ♦

Nuorille töitä

Väitetään, että nuoret ovat laiskoja, työtä vieroksuvia ja ylimielisiä. Mikään väitteistä ei ole totta: nuorten työllistymisen esteenä ovat aivan muut tekijät.

TEKSTI ILKKA PERNU KUVAT TOUKO HUJANEN

kesa-hyo.fi
kesa-duuni.org
kuntarekry.fi

”Aina kun hakee töitä, pitää varautua siihen, että joutuu kehumaan itseään”, sanoo erityisopettaja **Marko Kalliopää** Ohjaamo Helsingissä.

Paikassa annetaan nuorille neuvontaa muun muassa työhön ja koulutukseen liittyvissä kysymyksissä.

Nuorisojoukko hörähtää ääneti Kalliopään sutkauksille. Käynnissä on Duunitreffit-tapahtuma, jossa nuoret saavat konkreettista apua töiden haussa.

Apu todellakin on tarpeen. Useita työpaikkoja ja työhaastatteluja kolunnelle aikuiselle työnhaun kaava voi olla itsestään selvä, mutta ensimmäistä työpaikkaansa hakevalle nuorelle kaikki on uutta ja pelottavaa.

Maaliskuisena torstaina Ohjaamossa oli erilaisia pisteitä, joissa nuoret saivat lisätietoja työnhaun eri vaiheista -

työhakemuksen laatimisesta, siitä, miten puhutaan tulevalle työnantajalle itsestä ja miten rentoudutaan työhaastattelussa.

Aivan aluksi jokainen nuori sai täytetäkseen vihkon, johon täytettiin omia vahvuuksia ja kiinnostuksenkohteita. Ohjaamon seinälle heijastettiin sanoja ja ammatteja, jos oma pää löi tyhjää.

”Mikä se on, kun tekee käsillä”, yksi tyttö kysyi muilta.

”Kätevä”, toinen ehdotti.

Ohjaamossa annettiin konkreettisia neuvoja työnhakuun: katso silmiin, älä jauha purkkaa, ole kohtelias.

Nämä ovat taitoja, joita ei peruskoulussa välttämättä opeteta. Tutkimuksissa nuoret ovat kertoneet, että koulu ei valmenna heitä työnhakuun. Myöskään työelämässä pitkään olleiden neuvoista ei välttämättä ole apua.

Duunitreffit-tapahtumassa

nuoret saivat kokeilla, millaista on olla työpaikka-haastattelussa.

Hyvän video-cv:n

tekeminen on yksi tärkeimmistä nuoren työnhakijan taidoista.

”Jännittämistä ei tarvitse salata työhaastattelussa. Voit mainita jännityksestä haastattelijalle.”

Työelämä on isossa muutoksessa. Työterveyslaitoksen tutkija **Auli Airilan** mukaan nuorilta vaaditaan aivan uudenlaisia taitoja.

”Nuorilta odotetaan kykyä toimia sekä muiden kanssa että itsenäisesti. Heidän pitäisi osata vuorovaikutteisten välineiden käyttö. Myös itsensä ilmaisu korostuu entistä enemmän. Muita tärkeitä taitoja ovat ainakin kuuntelutaito ja päätöksentekokyky ja uutena on verkosto-osaaminen.”

Kaikki taidot eivät ole täysin uusia, mutta nykyään ne tulevat entistä vahvemmin esiin, ja jokaisen tulisi osata kaikkea. Joidenkin tutkimusten mukaan sosiaaliset taidot ovat entistä tärkeämpiä työelämässä.

Miten ihmeessä nuoret pärjäävät tällaisten vaatimusten edessä?

PUKEUDU SIISTISTI, mutta ole oma itsesi. Persoona saa näkyä!

Näytä motivaatiosi ja perustele hakemuksessasi, miksi haet juuri tätä paikkaa.

Jännittämistä ei tarvitse salata työhaastattelussa. Voit mainita jännityksestä haastattelijalle.

Tällaisia neuvoja nuorille annettiin Duunitreffit-tapahtumassa – päteviä neuvoja kelle tahansa.

Kun kouluttautunut aikuinen hakee töitä, hänellä on yleensä selvä näkemys siitä, millaista työtä hän haluaa tehdä. Mutta millainen suhde nuorilla on työntekoon?

Julkisuudessa puhutaan y-sukupolvesta, jolle työn mielekkäisyys ja itsensä toteuttaminen on rahaa tärkeämpää. Tutkijoiden mukaan se pitää osittain

paikkansa. Tutkimustulokset vaihtelevat; toisaalta nuorisobarometreissa korostuu se, että työ on nuorille vain tapa rahoittaa vapaa-aikaa, mutta toisaalta nuorilla näyttäisi olevan perinteinen suomalainen suhde työhön.

”Siltä ei odoteta ihmeellisyyksiä. Riittää, että palkka on tavallinen, työajat ovat säännölliset ja töissä viihtyy”, sanoo työterveyslaitoksen tutkija **Anne Salmi**.

Kun nuorilta on kysytty hyvän työntekijän ominaisuuksia, vastaukset ovat olleet hyvin konservatiivisia: täsmällisyys, reippaus, ahkeruus, luotettavuus, motivaatio ja oma-aloitteisuus.

”Ei voi sanoa, että hurjaa murrosta olisi. Vain pienelle ryhmälle nuoria työn merkitys on muilla elämän alueilla”, Salmi sanoo.

On yksi asia, jota nykynuoret odottavat työelämältä aiempia

sukupolvia enemmän. He kaipaavat työstään paljon palautetta. Syy tähän löytyy koulumaailmasta.

”Itsearviointi ja palautteen antaminen ja saaminen ovat nykyään koulussa arkipäivää. Nuoret odottavat, että se jatkuu myös työelämässä. He eivät ymmärrä oman työn merkitystä pelkästään esimiestyön kautta.”

TIETENKIN DUUNITREFFIT-TAPAHTUMASSA oli myös yksi rasti video-cv:n tekemistä varten. Sellaisen tekeminen on ohjaajien mukaan tänä päivänä välttämättömyys. Videoiden avulla yhä useampi saa mahdollisuuden esittäytyä, sillä rekrytoijat eivät voi haastatella 400 kesätyöhakijaa, mutta 400 videota voi vielä katsoa. Sen avulla oman persoonan saa paremmin esiin kuin pelkällä paperisella hakemuksella.

Ohjaamossa on pieni huone, jossa oman kännykkäkameran voi asettaa jalustalle ja tehdä esittelyvideon annettujen ohjeiden mukaan:

Valitse maksimissaan viisi pointtia, laita persoona peliin – hymyile ja ole oma itsesi. Ole napakka. Älä lue paperista.

Paikalla oli myös vloggari eli videobloggari **Veronica Verho**, jolla on Youtubebessa yli 150 000 seuraajaa. Verho kertoi, miten ollaan luonnollisesti kameran

edessä ja millaisia työtarjouksia hän on Youtube-videoidensa avulla saanut.

Mutta toisin kuin monet, Verho on tyytietoinen ja sinut kameran kanssa. Kun video-cv:tä esiteltiin nuorille, osa heistä koki videohaun syrjivänä. Kaikki eivät ole ulospäin suuntautuvia selfienräpsijöitä. Sosiaalisesti lahjakkaat ekstrovertit saavat etulyöntiaseman, eikä kaikissa työpaikoissa edes edellytetä sosiaalisuutta.

Videontekohuoneeseen meni ujo poika, joka viipyy ainakin 20 minuuttia. Ikkunat takaa näki, kuinka hänen kätensä tärisivät ja hän keräsi minuuttikaupalla rohkeutta. Hän jännitti niin, että minuttin mittaisen videon tekemiseen omassa rauhassakin vaadittiin kymmeniä ottoja.

Onko vaara, että työelämä jakaantuu entisestään: kameran edessä loistavat napsivat kirsikat kakusta ja hiljaisille, ujoille ja erityisryhmille jäävät ”paskaduunit”?

Työterveyslaitoksen tutkija Anne Salmen mukaan ainakin sosio-ekonominen periytyminen on faktaa.

”Työttömien lasten on muita vaikeampi päästä työhön kiinni. Siihen vaikuttavat kotoa opitut mallit sekä verkostojen ja sosiaalisen tuen vähäisyys.”

Hänen mukaansa järjestötoimijoiden ja oppilaitosten pitäisi nostaa esiin tällaisten nuorten vahvuuksia ja opettaa,

Teatteripedagogi Milla Kortemaan

johdolla opeteltiin rentoutumaan jännittävässä tilanteessa, kuten vaikka haastattelussa.

19-vuotias Yasmin Utter

haki Duunitreffit-tapahtumasta työnhakuun vinkkejä.

”Ole napakka. Älä lue paperista.”

miten asioita voisi katsoa tuoreesta näkökulmasta. Nuoret tarvitsevat ennen kaikkea tsemppaamista. Toisaalta edessä voi olla esteitä, joiden ei edes tarvitsisi olla esteitä.

”Erityisesti maahanmuuttajataustaisilla nuorilla kielitaito voi olla iso kynnyks, vaikkei suomea edes tarvita kaikissa töissä.”

Sosiaaliset taidot eivät näy nuorten omista vastauksista. Se ei myöskään ole uusi trendi.

Suomalaista työntekijyyttä tutkineiden **Ari Väänäsen** ja **Jussi Turtiaisen** mukaan sosiaalisia taitoja on alettu korostaa jo 1960-luvulla, ja 1990-luvulta lähtien vielä enemmän.

DUUNITREFFIT-TAPAHTUMASSA oli mukana myös rekrytoijia. Heillä täytyi olla käsitys siitä, millaisia virheitä nuoret tekevät. Heillä oli yksi perusohje: vastatkaa, hyvän aika, puhelimeen.

”Jos hakee töitä, pitäisi sen jälkeen olla tavoitettavissa. On tosi yleistä, että nuorta ei saa kiinni. Se on tullut vastaan tänä keväänä. Ja kohteliaisuus on tärkeää – sama ihminen voi tulla vastaan unelmaduunissa”, sanoi puhelinmyyntiin ja asiakaspalveluun erikoistuneen GoExcellentin rekrytoija.

Eivätkö nuoret ole sitoutuneita työhön? Asiasta ei ole tehty luotettavaa tutkimusta.

Tutkija Anne Salmen mukaan kyse on pikemminkin siitä, että eri sukupolvilla on erilainen suhde työhön. Nykypäivän nuoret ovat kasvaneet epävakaiseen työelämään, eikä kukaan odota pysyvänsä samassa työpaikassa läpi elämänsä. Sen tähden yksittäisiä työpaikkoja ei koeta niin merkittäviksi.

Lyhyet työsuhteet synnyttävät tutkijoiden mukaan omia ongelmia nimenomaan oppimiseen.

”Jos siirrytään työpaikasta toiseen

tiuhaan, kokonaisuuksien hahmottaminen on vaikeaa. Asiantuntijuuteen oppiminen ja harjaantuminen vie useamman vuoden. Aivomme eivät ole muuttuneet, vaikka työelämä on”, Salmi sanoo.

Toisaalta tutkijat näkevät tässä myös mahdollisuuksia. Nuoret ovat nopeampia oppijoita.

”Ulkoa oppiminen ja yksityiskohtien mieleen painaminen on ripeämpää. Todella monella työpaikalla digitaalisista taidoista on valtavasti hyötyä.”

Nuorten luontaisista taidoista on hyötyä nykyaikaisessa työelämässä, joten turhautumista ja alemmuudentunnetta ikääntyviin työntekijöihin on vähemmän. Onnistumisen kokemukset ovat työelämässä viihtymisessä tärkeitä.

DUUNITREFFIT-TAPAHTUMASSA nuoret saivat kuulla monelta aikuiselta, että

työnantajat haluavat tietää heistä kaikesta. Ei riitä, että puhutaan vain työstä.

Nuorella ei välttämättä ole lainkaan palkkatyökokemusta, mutta – jos hän ei ole koko elämänsä sohvalla maannut – muitakin kokemuksia on kertynyt: vapaaehtoistyöt, harrastukset tai järjestötoiminta, joista potentiaaliset työnantajat haluavat kuulla.

”Kaikesta tekemisestä, jos se ei ole kauhean paheellista, kertyy osaamista”, Salmi sanoo. Hän kannustaa nuoria tietoisesti rakentamaan oman osaamisen polkua tai karttaa.

Kilpailu työpaikoista on kovaa – myös nuorilla. Tilastokeskuksen tuoreen tilaston mukaan viime vuonna 15–24-vuotiaita oli työttömänä 73 000, ja työttömyysaste oli 22,4 prosenttia, mikä oli lähes kaksi prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisvuonna.

Nuorisotyöttömyys on kasvanut vuodesta 2012 lähtien, ja viimeksi se on ►

ollut yhtä korkeana 1990-luvun lopulla laman jälkimainingeissa.

Tutkijoiden mukaan erityisesti kahdella ryhmällä on vaikeuksia työelämässä: maahanmuuttajataustaisilla nuorilla ja yrittäjien lapsilla. Vaikka heidän verkostonsa olisivat kunnossa, omaa osaamista ei aina tunnisteta. Tutkijat eivät tarkkaan tiedä, mistä tämä johtuu.

Yksi vaietuista aiheista on nuorten työntekijöiden uupuminen. Nykyisessä työmarkkinatilanteessa, jossa työpaikoista on kova kilpailu, paineet ovat suuremmat kuin ennen.

”Nuoret pärjäävät, kunhan he hieman valmistautuvat ja tulevat omana itsenään, ilman roolia. Se riittää.”

Tutkijoiden mukaan

erityisesti kahdella ryhmällä on vaikeuksia työelämässä: maahanmuuttaja-taustaisilla nuorilla ja yrittäjien lapsilla. Vaikka heidän verkostonsa olisivat kunnossa, omaa osaamista ei aina tunnisteta.

”Nuoriin kohdistuu valtavia odotuksia ja paineita. Nuorelle näistä mainitseminen voi olla kova paikka”, Anne Salmi sanoo.

Korkein uupumisen riski on nuorilla yrittäjillä. Tähän ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota, kun yhteiskunta patistaa nuoria ryhtymään yrittäjiksi. Start-up-sankaruudella on kääntöpuolensa, johon pitäisi myös satsata yhteiskunnan varoja. Muuten meillä on pian taas uusi sukupolvi, joka kärsii burnoutista.

Totuus silti on, että työpaikat katoavat vanhoista isoista organisaatioista

ja teollisuudesta, ja suurin osa työpaikoista syntyy nuoriin yrityksiin.

”Aika näyttää tilastojen muodossa, miten lopulta käy. Tällä hetkellä 90 prosenttia työskentelee pk-yrityksissä. Työelämää kiinnittyminen on entistä hankalampaa”, Salmi sanoo.

TIUKASSA TYÖELÄMÄSSÄ jo työhaastatteluun pääseminen on puoli voittoa mutta ilo on ennenaikaista, jos haastattelu menee penkin alle.

”Usein nuori lukkiutuu, kun eteen tulee iso kysymys”, sanoi Ohjaamo

Espoon asiantuntija **Jens Kirkland** Duunitreffit-tapahtumassa. Hän päivysti pisteellä, jossa nuori sai tulla kuvitteelliseen työhaastatteluun. Kirkland oli yksi kuvitteellisista työnantajista.

Kerro, missä olet hyvä -kysymys voi jäädyttää kenet tahansa. Epävarman nuoren voi olla vaikeaa lonkalta kehua itseään, ja siksi Kirkland kehotti työnhakijoita miettimään etukäteen olennaisia kysymyksiä.

Yleensä työnantajat kysyvät samat kysymykset. *Mitkä ovat vahvuutesi ja heikkoutesi? Miksi haet tätä työpaikkaa? Miten toimit paineen alaisena? Miten voit olla hyödyksi yrityksellemme? Mitä haluat kysyä meiltä?*

Sitten Ohjaamossa alkoi tapahtua. Työhaastattelupisteen vieressä teatteripedagogi **Milla Kortemaa** oli kerännyt piiriin joukon nuoria.

”Ketä mahtaa jännittää”, hän kysyi.

Kaikki nostivat käden ilmaan.

”Jännityksessä ei ole mitään vikaa. Antakaa sen möyriä. Ei jännitys lähde, jos sitä ruoskii. Jännittäminen pitää hyväksyä.”

Kortemaa veti Duunitreffeissä improvisaatioharjoituksia, joissa pyrittiin rentoutumaan työhaastattelua varten. Välillä pestiin käsiä näkymättömällä saippualla, välillä napattiin naapurin peukaloa ja naurettiin omille maneeereille.

Kortemaan avulla nuoret etsivät omaa tapaa olla luontevasti - jännittävässä tilanteessa helposti on joko liian jäykkä tai liian rento. Kahdenkymmenen minuutin mittaisen improvisaation jälkeen Kortemaa itsekin oli hengästynyt. Työhaastattelu voi olla samanlainen ponnistus kuin teatterilavalle nouseminen. Se vaatii suurta rohkeutta.

Kortemaan mukaan nuoria parjataan aivan syyttä. Nuoretko muka laiskoja työnvieroksujia, jotka tuhahtelevat työtarjouksille?

”En näe, että nuoret olisivat ylimielisiä. Ongelma on yhteiskunnan asenne ja ilmapiiiri.”

Hänen mukaansa nuoret pärjäävät, kunhan he hieman valmistautuvat ja tulevat omana itsenään, ilman roolia. Se riittää.

Työhaastattelussa usein yksi ainoa kysymys kertoo vastaajasta kaiken olennaisen: kerro hieman itsestäsi. Mitä itse vastaisit? ♦

Kun kaikki voittavat

Lohjalla toteutettu kolmivuotinen projekti on malliesimerkki tuloksista, jotka ovat saavutettavissa yhdistysten, yritysten ja julkisen tahon yhteistyöllä.

TEKSTI PEKKA VÄNTTINEN KUVA MIIKKA PIRINEN

”Leenalla oli hieno asenne. Hän paneutui ja teki muistiinpanoja”, sanoo Johannes.

”Thailen Johanneksen opetustaitoja. Hän aina varmisti, että olen ymmärtänyt asiat”, Leena toteaa.

Johannes Lauriala (18) ja **Leena Kokko** (hieman iäkkäämpi) keuhvat toisiaan kilvan. Neuvojan ja neuvottavan opastussuhde alkoi kesällä 2015. Molemmille se on merkinnyt uusia mahdollisuuksia – nuorelle kukaties ammatillista uraa ja vanhemmalle elämää rikastuttavaa osaamista ja kontakteja.

Kaikki alkoi Lohjan torilta.

”Tietokone minulla on ollut viitisen vuotta, ja sitä ennen istuin perheen koneilla. Oli hienoa päästä ensimmäiseen kesätyöpaikkaan opastamaan sitä alaa”, Johannes muistelee.

Kokemus oli avartava, yllättäväkin.

”Oli mielenkiintoista neuvoa iäkkäämpiä ihmisiä. Huomasin, kuinka vaikeaa on pukea sanoiksi osaamia asioita. Tulevaisuuden suunnitelmani eivät välttämättä liity asiakaspalveluun, mutta jos alalle päädyn, kokemuksesta on hyötyä.”

Erityisopettaja **Leena Kokko** muutti eläköidyttyään Lohjalle kaksi vuotta sitten.

”Heitin silloin tietokoneen roskeen. Ajattelin, ettei näin vanha opi. No, näin ilmoituksen neuvonnasta, ostin uuden koneen ja kävin opastettavana lähes päivittäin. Edelleen, nyt täällä toimistolla, olen oppinut ja saanut tuttavuuksia. Tämä on auttanut myös paikkakunnalle kotoutumisessa.”

Johanneksen ja Leenan sukupolvet ylittänyt kokemus kertoo portaittain kehittyneestä ja rajoja ylittäneestä yhteistyöstä.

Tarinan syytöstehtaan on toiminut Apuomena ry, vuonna 1998 perustettu yhdistysten yhdistys, jossa on nyt kuutisenkymmentä jäsenyhdistystä.

vuonna 2013 alkaneessa, RAY:n rahoittamassa Lohjastuu-hankkeessa yhdeksi tavoitteeksi asetettiin Lohjalla toimivien yhdistysten keskinäisen yhteistyön edistäminen. Apuomenan jäsenilleen tarjoamien tilojen ja toimistopalveluiden lisäksi kehitettiin muun muassa

koulutuksia ja viestintää, ja siten myös kansalaisten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia.

Jo alussa tiedostettiin, että tietotekniikan tehokas hyödyntäminen edellyttäisi uusien viestintäkanavien käyttöä ja osaamista niin yhdistykseltä kuin asukkailtakin, muuten tekeminen jäisi tyhjiöön. Vastaus löytyi juhluvuodesta.

”Muoto it-koulutukselle löytyi, kun Länsi-Uudenmaan Osuuspankki täytti 111 vuotta. Sen juhlistamiseksi pankki rahoitti vuosilukua vastaavan määrän kesätyöpaikkoja paikallisiin yhdistyksiin toiminta-alueensa nuorille. Myös lohjalainen säätiö tuli mukaan.

Lopulta 15-17-vuotiaita nuoria työllistyi 160”, kertoo Lohjastuun projekti-vastaava **Ulla Korhonen**.

Kahdeksan heistä muodosti tietotekniikkaan opastavan ryhmän. Toimipisteinä olivat torikahvila ja Apuomenan tilat, ja näiden lisäksi vierailtiin seniorikahviloissa. Olennaista oli myös yrittäjien panos – apua saatiin sähköjen vetoon ja mai-nontaan. Myös yritysten mukaan saaminen oli yksi Lohjastuun tavoitteista.

”Selvityksemme mukaan kaikkien osapuolten toiveena oli, että yhdistykset olisivat helpommin löydettävissä. Olemme rakentaneet lohjalaisen yhdistysten portaalin, jota

kesätyöhanke teki osaltaan tunnetuksi”, Korhonen kertoo.

Lohjastuun ohjausryhmään kuuluu paikallisten yrittäjien lisäksi myös kaupungin perusturvajohtaja.

”Yhteistyö on pieniä puroja, eikä sen aina tarvitse merkitä rahaa. Se voi olla vaikka asiantuntijuuden levittämistä. Kesätyöhankkeessa kaupungin kirjasto lainasi koneita käytettäväksi opastukseksa. Kaupunki tarjoaa myös tiloja yhdistyksen käyttöön”, Korhonen toteaa.

”Harvoin saa tehdä sellaista, jossa kaikki ovat tyytyväisiä – asiakkaat, nuoret, yhdistykset, yritykset ja kaupunki”, hehkuttaa Korhonen ja viittaa sekä Lohjastuun ideaan että kesän työllistämishankkeeseen.

Mikä mukavinta, hyvistä tuloksista näyttää kehittyvän pysyviä käytäntöjä.

”It-opastukselle oli niin suurta kysyntää, että päätimme jatkaa. Syksyllä aloitimme työllistämisrahoilla Apuomenassa pysyväksi tarkoitetun palvelun. Sitä tarjoaa nyt neljä henkilöä, ja välillä mukana on ollut datanomiopiskelijoita paikallisesta ammattiopistosta. Vakioasiakkaita on paljon; yhdistyksiä ja yksittäisiä kansalaisia”, Korhonen iloitsee.

Yksi opastajista on pari kuukautta sitten mukaan tullut tietoliikenneasentaja **Santeri Ojanen** (23).

”Näin aamukahvilla Apuomenan Facebook-ilmoituksen ja ajattelin, että minulla voisi olla osaamista. Otin yhteyttä. Olin ollut vuoden työttömänä ja tämä tuli hyvään saumaan. Näin päivään tulee ryhtiä. Ensin olin vapaaehtoisena, mutta nyt saamani Kelan korvaus on mukava bonus.”

Santerin pestiä pyritään jatkamaan. Jatkoa on tiedossa myös Johannekselle, tosin nuoremman sukupolven kanssa. Idea sikisi jo viime kesänä.

”Torille tuli äiti, joka kysyi pelikursseista. Idea otti tulta, ja Lohjastuu hoiti järjestelyt. Pelintekemisen kurssija on nyt järjestetty useita kertoja viikonloppuisin. Mukana on 9-12-vuotiaita, välillä aikuisiakin. Nyt minulla on koke-musta opastamisesta laajemminkin”, Johannes hymyilee.

Ensi kesänä nuoria työllistetään samalla mallilla. Vaikka Lohjastuun kolmivuotinen projekti on päättymässä, jatkoa toivotaan uuden rahoituksen turvin. ♦

Leena Kokko on saanut Johannes Laurialasta luotto-opettajansa. Seuraavaksi on tarkoitus opetella Skypeä käyttöä ja kuvien siirtoa.

Järjestöt etsivät paikkaansa sote-uudistuksessa

TEKSTI **PIRJO KUPILA** KUVITUS **OUTI KAINIEMI**

Hallituksen tuore sote-linjaus näyttäisi ainakin paperilla tuovan järjestöille merkittävän mahdollisuuden kehittää toimintaansa palveluiden tuottajina. Miten järjestöt aikovat löytää paikkansa sote-uudistuksessa, kun kumppanuudet ja sopimukset täytyy neuvotella uudestaan? Miten käy pienten järjestöjen, jotka eivät täytä palvelutuotannon uusia kriteereitä?

Varsinais-Suomen Muistiyhdistykselle ei ole väliä, kuka muistisairaiden palvelut tuottaa, kunhan ne ovat hyviä.

”Meidän ei tarvitse tehdä kaikkia palveluita itse, emmekä ryhdy väkisin kilpailemaan mistään. Tehtävämme on vaikuttaa siihen, että muistisairaajat saavat kaikki ne palvelut, joita he tarvitsevat voidakseen elää hyvää arkea”, sanoo yhdistyksen aluejohtaja **Minna Rosendahl**.

Turun seudulla on suuri määrä pieniä kuntia, joiden asukkaat ovat eriarvoisessa asemassa muistipalvelujen käyttäjinä. Muiden kuntien asukkaat eivät voi käyttää esimerkiksi Varsinais-Suomen Muistiyhdistyksen Turun kaupungin avustuksella tuottamia palveluita kuten ensitietokursseja.

Rosendahl toivoo, että kun sosiaali-

ja terveystalveluiden järjestämistä vastuu siirtyy maakuntien muodostamille sote-alueille ja niiden yhteistoiminta-alueille, kaikki varsinaissuomalaiset saisivat muistipalveluja tasavertaisesti huolimatta siitä, kuka niitä tuottaa.

Sote-uudistus laittaa järjestöjen kumppanuudet ja sopimukset uusiksi. Uudelleenorganisointumien on järjestöille uhka, mutta myös mahdollisuus, jos järjestöt haluavat neuvotella itselleen kokonaan uudenlaisen roolin asiantuntijoina tai palveluntuottajina.

”Yhteistyö on aina myös henkilösidonnaista. Mahdollisuudet ja riskit liittyvät paljolti siihen, miten onnistumme luomaan uusia kumppanuuksia ja vakuuttamaan henkilöt, jotka eivät tunne toimintaamme”, Rosendahl sanoo. ►

”Pienten yhdistysten täytyy tiivistää yhteistyötään yli toimialarajojen ja tarjota osaamistaan kimpassa sote-alueille.”

VARSINAIS-SUOMEN MUISTIYHDISTYS ei osallistu markkinaehtoiseen palvelutuotantoon ja kilpailutuksiin, vaan se kehittää ja tuottaa uusia palveluita muistisairaille.

Yhdistys luopuu kernaasti luomastaan palvelusta siinä vaiheessa, kun joku muu ottaa sen hoitaakseen. Yhdistys muun muassa loi ja tuotti muistineuvolapalveluja silloin, kuin yksityisellä ja julkisella sektorilla ei vielä ollut muistihoitajia. Palveluitaan yhdistys kehittää pääasiassa RAY:n tuella ja tuottaa niitä Turun kaupungin avustuksella.

Parhaillaan Varsinais-Suomen Muistiyhdistys neuvottelee sairaanhoitopiirin kanssa työikäisille muistisairaille kehittämistään ensitietopakettista, joka sisältää myös vertaistukea. Neuvottelukumppanina on sairaanhoitopiiri, koska työikäisiä muistisairaita on niin vähän, etteivät yksittäiset kunnat pysty tuottamaan heille erityispalveluita.

Erityisasiantuntija **Elina Varjonen** RAY:stä uskoo, että järjestöjen kokeiluja kehittämistoiminnalla on kysyntää myös sote-alueilla.

Hänen mielestään kehittämistointa on mahdollisuus etenkin pienille yhdistyksille, jotka toimivat ehkä vain yhden kunnan alueella eivätkä täytä palvelutuotannon uusia kriteereitä.

”Pienten yhdistysten täytyy tiivistää yhteistyötään yli toimialarajojen ja tarjota osaamistaan kimpassa sote-alueille.”

Järjestö voi löytää oman paikkansa asiakkaan palvelupolussa myös nivomalla vertaistuen esimerkiksi sydän-sairaalan hoitopolkuun. Tällöin potilas saa tukea toipumiseensa, järjestö saa uusia osallistujia toimintaansa ja muiden terveystalouden tarve vähenee.

Varjonen uskoo, että erityisesti alueellisilla järjestöillä ja erilaisilla järjestöjen verkostoilla on hyvä tilaisuus toimia asiantuntijoina ja sillanrakentajina järjestöjen ja sote-alueiden välillä.

Tällaisia ovat muun muassa muistiyhdistysten ylläpitämät ja Muistiliiton koordinoimat Muistiluotsit, jotka toimivat muistiyhdistysten alueellisina yhteistyöeliminä 17 maakunnassa.

Varsinais-Suomen ja Satakunnan yhteisessä Muistiluotsissa Minna Rosendahl on jo saanut kutsun työryhmään, joka valmistelee Varsinais-Suomen sote-alueen sidosryhmäyhteistyötä. Lisäksi Satakunnassa on esitetty Muistiluotsin edustajaa vastaavaan työryhmään.

”Edustamme sote-neuvotteluissa viittä muistiyhdistystä kahdesta maakunnasta”, Rosendahl sanoo.

SAVON VAMMAISASUNTOSSÄÄTIÖN (Savas) toimitusjohtaja **Jouko Hämäläistä** harmittaa, koska kunnat vaativat nykyään tarjouskilpailuissaan koko ajan enemmän ja aina vain halvemmalla.

Kehitysvammaisten asumispalveluja tuottava säätiö on vastannut kovaan hintakilpailuun kehittämällä toimintansa laatua ja tehokkuutta. Säätiö

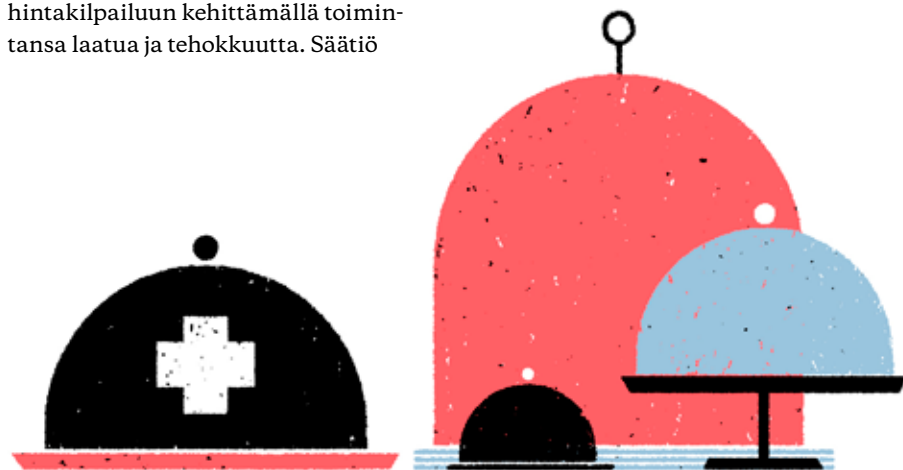
teki viime tilikaudella voittoa reilut 1,1 miljoonaa euroa, ja sitä edellinen tilikausi oli sitäkin parempi.

Hyvä tulos auttaa säätiötä pärjäämään kilpailussa kuntien ja tulevan sote-alueen ostopalveluista.

Ylijäämän säätiö käyttää kiinteistöjensä kunnossapitoon ja palveluidensa kehittämiseen sekä varautuu odottamattomiin muutoksiin palvelutuotannossa. Sellainen voi olla esimerkiksi hävityn tarjouskilpailun seurauksena säätiölle tyhjilleen jäävä palvelukotiyksikkö.

Säätiö on viime vuosina joutunut kilpailemaan asukkaistaan myös suurten ja voimakkaasti laajenevien hoivayritysten kanssa. Toistaiseksi uudet kilpailijat eivät ole kuitenkaan vieneet säätiöltä asukkaita yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.

”Olemme tehneet tarjouksia vain olemassa olevista asumisyksiköistä silloin, kun kunnat ovat niitä kilpailuttaneet. Uudet yksiköt olemme jättäneet suosiolla kilpailijoille”, Hämäläinen sanoo.

VALMISTAUDU SOTE-UUDISTUKSEEN

► **Laatu kuntoon.** Toiminnan toteuttaminen on järjestön omissa käsissä, olipa kyse yleishyödyllisestä tai liiketoiminnasta.

► **Oma paikka.** Järjestön on löydettävä paikkansa uudessa sote-mallissa.

► **Kumppanuudet selviksi.**

Järjestön on tehtävä toimintansa tutuksi uusille yhteistyökumppaneille.

► **Järjestöjen välinen yhteistyö.**

Sote-alueet eivät voi neuvotella kaikkien alueensa järjestöjen kanssa. Järjestöjen kannattaa tarjota osaamistaan yhdessä yli toimialarajojen.

PALVELUNTUOTTAJA, HUOMIOI MYÖS NÄMÄ

► **Erota järjestötoiminta ja palvelutuotanto** selkeästi toisistaan toiminnan johtoa myöten. Liiketoiminnan hallintoa ei voi maksaa RAY-avustuksilla.

► **Päivitä liiketoiminta- ja riskienhallintasuunnitelmat.**

Järjestö ei voi luottaa enää siihen, että se saa liiketoiminnan asiakasvirtaa riittävästi järjestötoiminnan kautta. Mitä tehdään ylimitoitetuille investoinneille, jos sote-alueita ei saadaakaan asiakkaiksi?

► **Voittojen ja tappioiden käsittely:**

Järjestön pitää pystyä kantamaan itse liiketoimintansa tappiot. Toisaalta voitollinen liiketoiminta vaikuttaa avustusten määrään, koska järjestö voi käyttää palvelutoiminnan tuottoja järjestötoimintaan.

HÄMÄLÄINEN TOIVOO, että sote-uudistus tuo järkeä palvelujen kilpailutuksiin, jotka nyt muistuttavat paikoin arpajaisia.

”Kuntien hankinta- ja sopimuskäytännöt ovat sekavia. Vaatimukset ja sopimusehdot sekä palvelujen laskutusperusteet ovat erilaisia. Samassa palveluysikössämme voi olla asukkaita, joiden ateriamaksut vaihtelevat sen mukaan, mistä kunnasta he tulevat. Se on epäoikeudenmukaista ja aiheuttaa turhaa hallinnointia ja kustannuksia.”

Hämäläisen mielestä sote-uudistuksessa pitää välittömästi aloittaa yhteinen valmistelu asiakkaan valinnanvapautta ja muita uudistuksen palvelutavoitteita vastaavien hankintakäytäntöjen luomiseksi.

”Jos se vaatii muutoksia hankintalakiin, lakia on muutettava.”

Hämäläisen mielestä maakuntien palvelutuotannon yhtiöittämisvaatimus ja avoin kilpailutilanne asettaa julkiset palvelut ja niitä tukevat infrapalvelut kovan paikan eteen.

”Meidän kannaltamme yhtiöittämisvaatimus selkiyttää tilannetta, koska silloin me pääsemme julkisten palvelujen kanssa samalle viivalle kilpailutuksessa. Nyt joudumme julkisia palveluja täydentävänä palvelutuottajana lähtemään kilpailuun aina takamatkalta.”

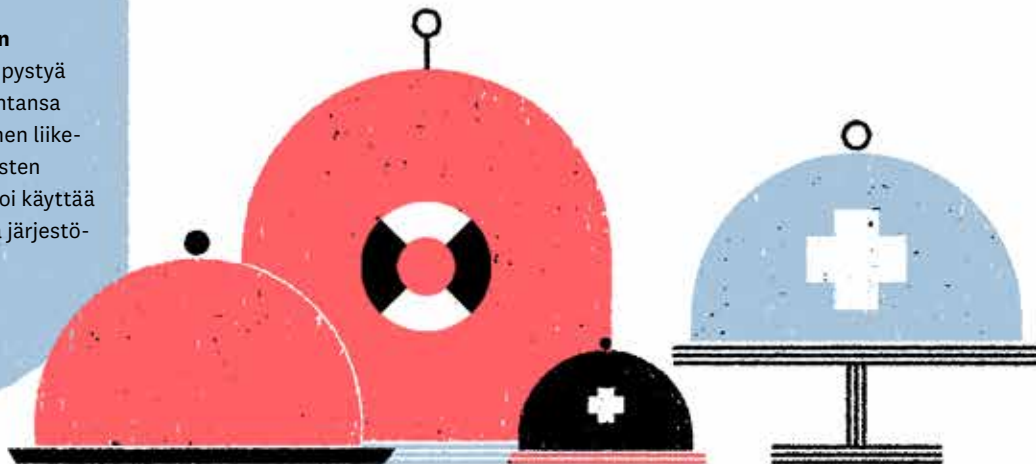
Savas ei ole yhtiöittänyt palvelutuotantoaan.

”Yhtiöittäminen toisi vain tuplarakenteen hallintoon, ja verottaja verottaa meitä jo säätiönäkin”, Hämäläinen sanoo ja lisää, että säätiö ei saa RAY:n yleisavustusta hallintoonsa.

Vaikka Savas ei haittele kasvua, se ei silti aio luovuttaa markkinoita muille tumput suorina seisten. Uusina palveluina säätiö panostaa yksilöisiin asumisratkaisuihin perinteisten palvelukotiyksiköiden sijaan.

”Meidän on myös tunnettava vastuuta asukkaistamme ja työntekijöistämme, joista pitkäaikaisimmat ovat asuneet ja työskennelleet meillä yli 20 vuotta”, Hämäläinen sanoo. ♦

Juttua varten on haastateltu myös Muistiliiton toiminnanjohtaja Eila Okkosta ja RAY:n erityisasiantuntija Matias Lahtea. Lahti siirtyi huhtikuun alusta toisen työnantajan palvelukseen.

Huusholli haltuun

Marttaliiton Arki sujuvaksi -kurseilla kotitalousneuvonta tarjoaa onnistumisen iloa. Kun oppii laittamaan ruokansa ihan itse, elämä kirjaimellisesti maistuu paremmalta.

TEKSTI JANNE FLINKKILÄ KUVAT SAKARI PIIPPO

”**T**unneteko palsternakan”, **Eeva-Maija Laurila** kysyy ja pitää oikeaa vastausta selkänsä takana piilossa. **Mika**, 18, vilkaisee 23-vuotiaasta työpariaan **Anttia**.

”Ei mitään käryä.”

Laurila, Lapin Marttojen toiminnanjohtaja on ajanut keskiviikkoamuna Rovaniemeltä Kemiin vetämään Arki sujuvaksi -kurssia nuorten toimintakeskukseen. Ensimmäisellä kerralla tehdään arkiruokaa, chili con carnea, ja jutellaan samalla keittiöhygieniasta.

Oppeja ei päntätä liitutaululta, vaan niitä jaetaan käytännön touhun keskellä. Mika ja Antti ovat tottuneet rassaamaan autoja, mutta juuresten raastaminen on uutta puuhaa. Nyt heidän pitäisi loihkia palsternakkarieskoja lounaspyötyään.

”Tältä se näyttää”, Laurila sanoo ja ojentaa palsternakan.

”Maistakaas. Se on vähän kuin porkkanaa.”

”Pitääkö nämä kuoria?” Mika kysyy.

”Kuoret voi jättää, niissä on kuitua. Riittää, kun pesette ne hyvin”, Laurila vastaa.

ARKI SUJUVAKSI -kurseja järjestetään työpajanuorten lisäksi muun muassa maahanmuuttajille, vapautuville vangeille sekä päihde- ja mielen-terveyskuntoutujille.

Kursseilla opetellaan yhdessä kokkailua, kodinhoitoa, taloudenpitoa ja muuta arjenhallintaa. Siinä sivussa muutkin taidot karttuvat: esimerkiksi

Mika ja Antti

pyöräyttivät elämänsä ensimmäiset rieskat Arki sujuvaksi -kurssilla, jonka veti Lapin Marttojen Eeva-Maija Laurila.

maahanmuuttajat oppivat luontevasti suomen kieltä ja kulttuuria.

Työpöydän toisella puolella **Aleksi**, 21, pilkkoo sipulia chili con carneen. Hän sai tehtäväkseen valmistaa pääruoan. Haaveena olisi oppia tekemään lasagnea. Laurila sanoo, että se on listassa kolmen viikon päästä.

Aleksi on ollut toimintakeskuksessa neljä kuukautta kuntouttavassa työtoiminnassa. Täällä hän on muun muassa tehnyt tietokoneella tapahtumajulisteita. Armeijan jälkeen ei ole löytynyt töitä, mutta Aleksi toivoo,

että yhteishaussa tärppäisi.

”Hyvä, että välivuotena on tällaista hommaa. Mennee ajantaju, jos makkaa kotona eikä tee mitään.”

Mika ja Antti ovat panneet töpinäksi. Vielä viimeiset seesaminsienet rieskojen päälle ja pellit uuniin. Ennen kuin kaverukset vivahtavat tupakka-
tauolle, Laurila antaa vielä ajattelemisen aihetta.

”Nyt te näitte, miten helppoa tämä on. Miettikääpäs pojat sitä, että yhden kaupan sämpyläpussin hinnalla saa ainekset 60–70 sämpylään.”

VAIKUTTAVAA!

ALEKSI MAISTAA lusikalla chili con carnea. Potkua on juuri sopivasti. Rieskatkin ovat paistuneet kullankeltaisiksi.

Anna ja Sallariina, molemmat 19, ovat tehneet kesäsalaatin ja nostaneet kulhon pöytään. Samaan syssyyn syntyi jälkiruoaksi Maanantain marjaherkku. Tiimityönä tämä kaikki onnistui alle tunnissa. Yhdessä kokkailu on luonteva tapa oppia ryhmässä työskentelyä. Samalla herätellään sosiaalisia taitoja: kun käydään porukalla lounaspöytään,

jurommankin kielenkannat höltyvät small talkiin.

Pöytäpuheet kääntyvät opiskeluun ja työhön. Kaikilla on kevään yhteishaudsa paperit vetämässä. Anna luettelee, että hän on hakenut opiskelupaikkoja Hämeenlinnasta, Lahdesta ja Salosta.

”Jos en pääse, menen aikuiskoulutukseen. En halua pitää enää toista välivuotta”, hän sanoo.

Tuntuu, että työnhaun suhteen moni pöydän ympärillä on jo luovuttanut. Ennen saattoi saada kesätöitä kaupungilta tai paikalliselta

osuusliikkeeltä, mutta nyt ei tunnu olevan toivoakaan.

Kemissä työttömyysluvut hipovat maan kärkeä, ja viime vuosina nuorisotyöttömyys on noussut jopa yli 30 prosentin. Tosin matalan kynnyksen työnäkymät ovat ankeat joka puolella Suomea.

Mihin tahansa työhön vaaditaan ammattitutkinto, ja jos peruskoulukin on tuntunut haastavalta, kolmen vuoden opiskelu sen päälle on raskas savotta. Anna on nähnyt ympärillään, että pahinta on joutua kohtaamaan ►

”Jokainen on hyvä jossakin. Se on meidän tärkein opetuksemme”.

pettymyksiä toisensa jälkeen. Lopulta niiden alle nujertuu.

Pienellä paikkakunnalla koulussa voi joutua helposti silmätikuksi, jos on erilainen kuin muut. Hyljeksintää voi kestää ajattelemalla, että kun peruskoulu on käyty ja saa opiskelupaikan, pääsee vaihtamaan maisemaa ja saa elämälleen uuden alun.

”Sitten hakkee kouluun, eikä pääse. Menee vuosi ja hakkee toisen keran. Töitä ei saa. Vapaa-aikana ei ole mitään tekemistä, kun kaverit ovat muuttaneet pois. Yhtäkkiä onkin mennyt pari kolme vuotta eikä ole päässyt

Aleksi viettää armeijan jälkeistä väli vuotta ilman töitä. Hänestä tärkeintä on, ettei jää kotiin makaamaan.

elämässään eteenpäin. Tuntuu, ettei kelpaa mihinkään.”

JÄLKIRUOKA ON LUSIKOITU loppuun.

Laurila laskee, että koko lounasmenun hinnaksi tuli kolmisen euroa per henkilö. Mahat ovat täynnä ja ateriat sai kaikilta kiitettävän arvosanan.

”Näitä rieskojahan voisi tehdä kotonakin”, Mika hymyilee.

Hymyssä kiteytyy kurssin arvokkain anti: tänään työpajanuoret tekivät jotakin omin käsin alusta loppuun ensimmäistä kertaa – ja lopputulos oli täydellinen. He saivat konkreettisesti kokea, miltä onnistuminen maistuu. Se tekee itsetunnolle ihmeitä.

”Jokainen on hyvä jossakin. Se on meidän tärkein opetuksemme”, Laurila sanoo. ♦

INFO

► RAY myönsi tänä vuonna Marttaliitto ry:n Arki sujuvaksi -kurssitoiminnalle Vaikuttavaa! -tunnustus-palkinnon yhteiskunnallisesti vaikuttavasta ja tuloksekkaasta järjestötyöstä.

► Muita palkinnon saajia olivat Oulun seudun muistiyhdistys ja Vailla vakinaista asuntoa ry.

► Palkittavien järjestöjen valinta perustuu RAY:n avustusasostalla tehtävään seurantatyöhön avustusrahojen käytöstä ja niillä tuotettavan toiminnan laadusta.

► Marttapiirit järjestävät työpajanuorille, mielenterveys- ja päihdekuntoutujille, maahanmuuttajille ja heidän perheilleen sekä vangeille ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaille vuosittain noin 900 kotitalouskurssia.

► RAY tukee tänä vuonna Marttaliiton kurssitoimintaa 519 000 eurolla.

Avustusosastosta Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on valmistellut ehdotuksen asetuksista, joilla säädeltäisiin sote-järjestöille myönnettävien avustusten käsittelyä RAY:n lakkauttamisen jälkeen.

► Ehdotuksen mukaan STM:n yhteyteen perustetaan RAY:n entisestä avustusosaston henkilöstöstä koostuva itsenäinen ja riippumaton Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus.

► Uusi keskus vastaisi jatkossa samoista avustusten käsittelyyn liittyvistä tehtävistä, jotka nykyisin kuuluvat RAY:lle. Jatkossa avustuksiin sovellettaisiin valtionavustuslakia, jolloin muutokset nykymalliin jäisivät järjestöjen näkökulmasta vähäisiksi ja teknisluonteisiksi.

► Seuraa viestintäämme!

Arviointi ja kehittäminen yhdistyivät

► RAY:n avustusosaston kehittämis- ja seurantatiimit on yhdistetty yhdeksi arviointi- ja kehittämistiimiksi, joka vastaa avustuskohdeiden seurannasta ja laadun parantamisesta sekä avustustoiminnan kehittämisestä.

► Seurantapäällikkö **Janne Jalava** on siirtynyt uusien haasteiden pariin. Avustusosastolle ei ole palkattu uutta seurantapäällikköä, vaan **Tuomas Koskela** toimii arviointi- ja kehittämistiimin päällikkönä.

► Erityisasiantuntija **Sini Toikka** on siirtynyt perhevapaalle ja hänen sijaisenaan toimii aiemmin avustusvalmistelijana työskennellyt **Timo Mulari**.

Nettikasinon top 8

MOBIILIPELAAMINEN ON kovassa kasvussa samaan aikaan, kun perinteisellä tietokoneella pelaaminen vähenee. RAY julkaisikin hiljattain uuden mobiilisovelluksen, jonka avulla kasino kulkee taskussa mukana. Mitkä pelit ovat sitten tämän hetken hittejä? RAY:n asiakaslehti Raymond listasi Ray.fi-nettikasinon alkukevään suosituimmat pelit. Kahdeksan kärkeen mahtuu sekä klassikkopelejä että uutuuksia.

1. **Kulta-Jaska**, suosiossaan klassikoksi jo muodostunut, Lapin kullanhuhdontaan sijoittuva monilinjainen kolikkopeli.
2. **Pikapokeri**, vauhdikas pokeripeli, jossa on mukana tuplaus ja jokerikierrokset.
3. **Haluatko miljonääriksi**, tietokilpailuun perustuva automaattipeli omalla jackpotilla.
4. **Emma**, Kulta-Jaskasta tutun Emma-hahmon oma retkeilyteemainen peli.
5. **Tuplapotti**, klassinen viiden voittolinjan hedelmäpeli.
6. **Gladiator Jackpot**, elokuvaan perustuva kolikkopeli omalla jackpotilla.
7. **Iron Man 2**, Marvel-sarjakuvaan perustuva kolikkopeli, jossa on jackpot.
8. **Potti di mare**, vedenalaisen maailmaan sijoittuva kolikkopeli.

RAY:n nettikasinon mobiili- ja desktop-pelien tarjonta löytyy osoitteesta www.ray.fi.

Hitlerin kasinot

”KASINOT OVAT ihania paikkoja.”

– Adolf Hitler

Näin tokaisi yksi maailmanhistorian julmimmista hallitsijoista 25.8.1942.

Natsi-Saksan kasinoissa olikin bling-blingiä ja kummallinen meininki. Mutta miten ihmeessä järjestystä vaalivassa natsi-Saksassa saatettiin harrastaa uhkapelejä? Syy löytyy pelimies-Hitleristä: natsit pitivät kasinoita

pystyssä viimeiseen asti, sillä varakkaiden holtittomilla perillisillä oli rahoja tuhlattavana ja kolmannella valtakunnalla laskuja maksettavana. ♦

Lue koko tarina natsi-Saksan pelipalatsista RAY:n asiakaslehti Raymondista osoitteesta raymond.fi.

Koonnut Tero Salonen

”Nuoret ovat söpöjä ja kivasti elämästä vinksahaneita kuin citykanit.”

KYSYNPÄHÄN VAAN

Mikä siinä nuoruudessa on niin ihmeellistä?

NUORUUDESTA PUHUTAAN sellaisella päätöksellä ja niin eri näkökulmista, että usein tuntuu kuin keskustelijat huutaisivat toisilleen tyystin eri aiheesta.

Ensimmäisten mielestä nuoret ovat söpöjä ja kivasti elämästä vinksahaneita kuin citykanit. Toisista nuoruus on niin rankkaa ja vaarantäyteistä, että ainakin nuoret tulee siltä pelastaa! Kolmannesta NE nuoret ovat vastuuttomia pikkuperkeleitä, jotka raapivat autonovia ja jyräävät fifejä skeittilautoillaan.

Kauppamiehille nuoruus on se ja sama, sillä he puuhaavat nuorisomuotia, nuorisokännyköitä, nuorisoristeilyjä, nuorisomusiikkia, no mitä vaan – kunhan myy!

”Aika kultaa muistot” -osasto kuuntelee Entisten nuorten sävellahjaa ja haikailee takaisin Valkeakosken Vuolteensillan lavalle Oikeaan Nuoruuteen. Tilastotieteilijä toteaa kuivasti, että noin puolet maailman väestöstä on.....nuoria.

Ettei tässä nyt olisi kyse taas yhdestä Me vs. Ne -asetelmasta, jossa Sen Toisen Joukon ominaisuuksiksi ja aatteiksi voi kuvitella mitä vaan, ainakin niin kauan kuin ei käy heitä livenä tapaamassa? Kysynpähän vaan. ♦

SAMULI KOISO-KANTTILA

OUTI KANIEMI

Mitä nuoret työntekijät ovat tuoneet järjestönne työhön lisää?

Käytännön esimerkkejä luki-joiltamme Paikka auki -avustusohjelman nuorten työntekijöiden tuomasta lisäarvosta.

AITOUTTA

”Paikka auki -nuoret ovat tuoneet organisaatioomme ennakkoluulottomuutta. Välillä työyhteisöt rutinoituvat, ja nuoret ovat positiivisesti jo läsnäolollaan muistuttaneet meitä, kuinka tärkeää aitous ihmisten kohtaamisessa on.”

Janne Rantala

Rauman Seudun Katulähetys ry

SOME-OSAAMISTA

”Paikka auki -avustusohjelman kautta palkattu nuori on liitossamme avannut uuden tason some-maailmaan. On muun muassa avattu Facebook-sivut ja Twitter-tili. Viime vuonna aloitetun sähköisen uutiskirjeen muokkaamisessa ja toimivan muodon hakemisessa on viestintään palkattu nuoremme ollut erityisen aktiivinen. Myös jäsenjärjestöille hän on tarjonnut konkreettista apua viestinnässä – ja nimenomaan sähköisessä viestinnässä.”

Sirpa Pajunen

Iholiitto

”Paikka auki -nuori ehtii olla tiiviimmin asukasohjauksessa mukana. Ohjaus on nuorille tärkeää itsenäistymisen kynnyksellä ja kantaa pitkälle elämässä. Hän on kontaktissa nuoriin ja yhteistyökumppaneihin sosiaalisen median kautta.”

Marika Kaitaranta

Porvoon nuorisoonnot, POMP ry

ANNA PALAUTETTA

YHTEYSTIEDOT

Raikon palaute, juttuideat, tilaukset ja

osoitteenmuutokset: raiku@ray.fi

Raikon toimitus: RAY päätoimittaja Johanna Tonttila, johanna.tonttila@ray.fi, p. 040 192 1993

RAY:n viestintä: tiedottaja Sanna Kontkanen, sanna.kontkanen@ray.fi, p. 050 441 2184

Raiku-lehden jakelu on uudistunut. Lehteä lähetetään järjestöjen lisäksi esimerkiksi sairaaloihin, ELY-keskuksiin ja TE-toimistoihin.

Jos haluat tilata lehden maksutta itsellesi, täytä tilaustiedot osoitteessa ray.fi/avustus.

SISÄINEN POSTIMIES

HEI (TÄYDENNÄ TYÖKAVERIN NIMI) ,

SINUA VOISI KIINNOSTAA

JUTTU SIVULLA .

JA (TÄYDENNÄ TYÖKAVERIN NIMI) ,

LUEPA TÄRKEÄ INFO SIVULTA &

LAITA LEHTI ETEENPÄIN.

TERVEISIN:

